

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ГУМАНІТАРНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ-2025

УДК 378.091.12:005.336.5-057.875
ББК 74.489.4
А 43

Затверджено вченою радою гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії від 29 січня 2025 року, протокол № 6.

Актуальні питання професійного становлення сучасної молоді :
збірник наукових праць студентів / упорядники Л. Циганюк, Л. Качуринець.
Хмельницький : ХГПА, 2025. Вип. IV. 498 с.

Рецензенти:

Бучківська Г. В. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч мистецтв України, декан гуманітарного факультету Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії, професор кафедри образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та технологій, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Спілки дизайнерів, Всеукраїнської спілки автентики;

Онищук М. І. – директор Хмельницького обласного науково-методичного центру культури і мистецтва, заслужена артистка України, член Всеукраїнської музичної спілки.

©Циганюк Л.І., 2025
©Качуринець Л.В., 2025

Телебан Анастасія, Щур Людмила, Солонинка Тетяна. Еволюція української хореографії: від народного танцю до сучасного сценічного мистецтва.....	206
Тімошкіна Маргарита, Водяна Валентина. Синергія музики і танцю у хореографічному мистецтві: теоретичний та практичний аспекти.....	211
Фаїна Катерина. Фортепіанна музика для дітей у творчості Василя Барвінського та Мирослава Скорика: неперервність мистецьких та педагогічних традицій..	217
Філіпєць Надія. Розвиток дитячого фортепіанного репертуару у творчості Миколи Колесси.....	221
Ціж Остап. Сучасна інтерпретація колядок на бандурі.....	227
Шевчук Анастасія, Качуринець Сергій. Взаємозв'язок народного танцю та музичного фольклору як основа формування української хореографічної культури.....	233
Шелевей Богдан, Качуринець Сергій. Історичні аспекти виникнення та розвитку українського народного танцю.....	240
Шерстій Уляна. Фестиваль «Дзвони Лемківщини» у сучасному культурно-мистецькому ландшафті Тернопільщини.....	247
Яремій Ангеліна, Лупак Наталія. Вплив Павла Вірського на сучасну українську хореографію.....	252
Яценко Галина. Українська духовна пісня в репертуарних програмах виконавських колективів.....	259

ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

Керстенюк Максим. Тоталітаризм у сучасному науковому дискурсі.....	265
Костюк Мирослава. Важливість формування полікультурної компетентності майбутнього фахівця засобом діалогізації у процесі вивчення англійської мови.....	271

СОЦІАЛЬНА РОБОТА

Цвігун Дар'я. Роль фізичної активності у формуванні здорового способу життя у молоді.....	280
--	-----

УКРАЇНСЬКА ДУХОВНА ПІСНЯ В РЕПЕРТУАРНИХ ПРОГРАМАХ ВИКОНАВСЬКИХ КОЛЕКТИВІВ

Галина Яценко,

*аспірантка IV курсу спеціальності 025 Музичне мистецтво
Тернопільського національного педагогічного університету*

імені Володимира Гнатюка

науковий керівник:

кандидат мистецтвознавства, професор,

заслужений дія мистецтв України,

завідувач кафедри музикознавства та методики музичного мистецтва

Тернопільського національного педагогічного університету

імені Володимира Гнатюка

Богдан Водяний

У дослідженні розглядаються аспекти інтеграції української духовної пісні в репертуарні програми сучасних виконавських колективів. Висвітлюються ключові фактори, які впливають на вибір та адаптацію духовних пісень, зокрема їх художня цінність, стилістична автентичність, емоційна глибина та музична якість. Окреслено значення таких творів у збереженні національної музичної спадщини, їхній ролі у формуванні духовних і моральних цінностей та впливу на молоде покоління. Підкреслено, що включення духовної пісні в репертуарні програми сприяє утвердженню української національної ідентичності, гармонійному поєднанню традицій і сучасності та збагаченню виконавських колективів естетично й духовно цінними творами. Особлива увага приділяється перспективам використання українських духовних піснеспівів у репертуарних програмах виконавських колективів на сучасному етапі розвитку музичного мистецтва.

Ключові слова: *українська духовна пісня, музичне мистецтво, художня цінність, репертуар, національна ідентичність, популяризація культури.*

Українська духовна пісня є цінним компонентом національної музичної культури. Її багатство та художня довершеність відображають духовний світ народу, його моральні цінності, віру та історичну пам'ять.

Кінець XIX – початок XX століть став черговим етапом у розвитку цього жанру, позаяк у цей період, завдяки композиторам-професіоналам та композиторам-аматорам, з'являється цілий пласт нових духовних пісень. Ці пісні є унікальним засобом комунікації з духовним світом, що формує моральний стрижень суспільства, оскільки їх тексти просякнуті філософськими роздумами, молитовними зверненнями, ідеями милосердя, любові та вдячності. Вони створюють можливість для самопізнання, роздумів над сенсом буття та укріплення духовних цінностей.

«Духовні піснеспіви міцно утвердилися у церковній традиції, не втрачаючи своєї актуальності та популярності й до сьогодні. Саме такий – традиційний, у певному сенсі, класичний духовний репертуар є унікальним поєднанням народної музичної традиції з глибокою християнською символікою та духовним змістом» (Яценко, 2024: 69).

Проте, духовні пісні входять не тільки до репертуару церковних хорів, вони активно використовуються й світськими виконавськими колективами, які часто звертаються до творів цього жанру. Це явище обумовлене не лише художньою цінністю цих творів, а й їхнім значним емоційним та духовним впливом на слухачів. Інтеграція духовної пісні в репертуар дозволяє розширити музичні горизонти виконавців, сприяє культурному вихованню суспільства та зміцнює почуття національної ідентичності. Визначаючи особливості хорового виконавства в умовах функціонування мультимедійних каналів комунікації, Т. Коробка стверджує, що хоровий спів «являє собою потужний транслятор, що об'єднує людей на основі спільних ідей. Разом із цим, простежуються масштабні можливості свідомого та підсвідомого впливу хорового мистецтва на формування системи цінностей у соціумі» (Коробка, 2018: 287).

Успішне включення духовних пісень у сучасні репертуарні програми вимагає ретельного підходу до їх адаптації та виконання. Питання стилістичної

автентичності, гармонійного аранжування, а також збереження емоційної глибини текстів та мелодій є ключовими у цьому процесі.

Мета даної роботи – виявити особливості інтеграції української духовної пісні у програми сучасних виконавських колективів та окреслити перспективи розвитку цього напрямку на сучасному етапі розвитку музичного мистецтва.

Процес підбору репертуару є важливим етапом у формуванні мистецької програми виконавських колективів. Цей вибір залежить від кількох ключових критеріїв, які враховують художню цінність творів, їх стилістичні особливості та відповідність виконавським можливостям колективу. Художня цінність духовних пісень охоплює естетичні та змістовні характеристики, що сприяють гармонійному поєднанню духовного і мистецького впливу на слухача.

Розглянемо основні аспекти художньої цінності духовних пісень. Важливе значення має змістовна глибина поетичних текстів, які відображають багатий світ релігійної символіки, алегорій, моральних ідеалів. Ці тексти наділені емоційною виразністю: від смиренного покаяння до радості та вдячності, що дозволяє виконавцям передати різноманітні душевні переживання. Не менш значущою є мелодійність духовних пісень. Досить часто можна простежити в них відбиток народних традицій, завдяки чому ці пісні стають доступними та емоційно близькими слухачам. Естетичний вплив українських духовних пісень підсилює гармонія хорових аранжувань, яка відображає поєднання традицій та новаторства, позаяк в цих піснях нерідко простежуються елементи канонічного церковного співу та народних інтонацій, а в сучасних обробках автори додають інноваційні елементи, які не порушують автентичності, але збагачують звучання. Динамічність репертуарних програм створюється завдяки ритмічному різноманіттю духовних піснеспівів, оскільки вони можуть бути як спокійними, медитативними, так і піднесеними та урочистими.

Художня цінність духовних пісень проявляється в їх адаптивності для виконання різними колективами: професійними чи аматорськими хоровими колективами, ансамблями, церковними та навчальними хорами. Аранжування та адаптація духовних пісень для сучасного виконання є складним і багатограним

процесом, який потребує врахування специфіки музичного матеріалу, формату колективу, його виконавських можливостей та цільової аудиторії. Для професійних хорів можуть бути створені складніші аранжування з багат шаровою текстурою, тоді як для аматорських колективів передбачаються спрощені версії з меншою кількістю голосів. Цей процес вимагає балансу між збереженням автентичності творів та їх осучасненням, що дозволяє розкрити багатство української духовної спадщини у нових музичних формах.

Виконання духовних пісень як в літургійному контексті, так і в концертних програмах на сцені свідчить про універсальність їх використання. Репертуар виконавських колективів повинен бути релевантним сучасним культурним запитам, зберігаючи водночас традиції духовної музики. Це дозволяє залучити широку аудиторію, зокрема молодь. Інтеграція духовних пісень у сучасне культурне середовище дозволяє налагоджувати зв'язок між поколіннями. Молодь, знайомлячись із цими творами через художні колективи, відкриває для себе глибину й багатогранність української музичної культури.

Обрання репертуару для виконавських колективів є стратегічним процесом, який вимагає врахування багатьох факторів. Грамотний підхід до відбору творів дозволяє забезпечити високу художню якість виконання, задовольнити смаки аудиторії та сприяти збереженню й популяризації духовної музичної спадщини. Це, в свою чергу, формує емоційний і духовний зв'язок між виконавцями, творами та слухачами.

У сучасному світі українська духовна пісня продовжує виконувати роль важливого елементу в процесах формування національної ідентичності. Її популяризація через хорові фестивалі, музичні колективи, телебачення та соціальні мережі сприяє укоріненню традицій та створенню нових форм культурної самоідентифікації. Українська духовна пісня не лише відображає глибину релігійних вірувань і традицій народу, але й є важливим інструментом у формуванні національної ідентичності. Вона має потужний вплив на емоційну та культурну свідомість, здатна стати засобом утвердження національної гордості,

єдності та пам'яті, що є важливим у контексті національних трансформацій та соціальних змін.

Включення українських духовних пісень у репертуарні програми сучасних виконавських колективів відкриває значні перспективи для збереження, популяризації та розвитку української музичної культури. Сучасне музичне мистецтво, поєднуючи традиції й інновації, створює сприятливі умови для актуалізації духовної музики. Насамперед це використання цифрових платформ та соціальних мереж для поширення записів виконання духовної музики, мультимедійні проєкти, де духовні пісні поєднуються із візуальним мистецтвом, анімацією чи відеоінсталяціями, що створює нові формати їх презентації. Сюди можемо віднести і нову музичну інтерпретацію духовних піснеспівів у сучасних стилях, аранжування, що зберігають автентику, але у більш сучасній музичній мові.

Важливим у перспективі розвитку духовно-пісенного матеріалу у репертуарах виконавських колективів є освітній аспект. Включення такого роду матеріалу в освітні програми музичних шкіл, фахових коледжів, університетів сприятиме підготовці молодих виконавців та диригентів, здатних якісно працювати з цим репертуаром.

Популяризації української духовної пісні сприятиме і організація фестивальних та конкурсних заходів, де центральною програмною вимогою є виконання духовних творів, а презентація української духовної музики на міжнародних фестивалях та конкурсах сприятиме її інтеграції у світовий музичний простір. О. М. Антоненко та М. М. Антоненко у своєму дослідженні про діяльність фестивалів духовних піснеспівів в соціокультурному просторі України кінці ХХ – початку ХХІ століть вважають: «Духовна музика, що нині звучить у межах фестивалів духовних піснеспівів, безумовно торкається найбільш потаємних куточків людської свідомості, викликає схвильованість, єднання душі автора, виконавця й слухача, долає часовий та територіальний простір. У межах фестивалів відбувається безпосередній культуротворчий вплив

духовних піснеспівів як на слухачів, так і на самих виконавців, на формування й розвиток їх музичної культури» (Антоненко & Антоненко, 2021: 165).

Отже, перспективи інтеграції української духовної пісні на сучасному етапі розвитку музичного мистецтва є надзвичайно широкими. Поєднання традиційних цінностей із сучасними технологіями, інноваційними підходами до виконання та популяризації цих пісень дозволяє не лише зберігати духовну спадщину, але й зробити її актуальною та впізнаваною у світі. Духовна пісня, будучи носієм глибокого змісту та високої художньої цінності, має великий потенціал для збагачення сучасного музичного мистецтва та формування культурної самоідентифікації українського народу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко, О. М., & Антоненко, М. М. (2021). Фестивалі духовних піснеспівів у соціокультурному просторі України кінця ХХ – початку ХХІ століть. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 3, 161–166.
2. Коробка, Т. С. (2018). Специфіка діяльності академічних хорових колективів в умовах функціонування мультимедійних каналів комунікації. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*, 4, 286–290.
3. Яценко, Г. В. (2024). Роль церковних хорів у збереженні української духовно-пісенної спадщини. *Диригентсько-хорова освіта: синтез теорії та практики*: мат. VIII Міжн. наук.-практ. конф. (с. 68–74). 14-15 листопада, 2024, Харків, Україна.

